

Németh András

Sztriptíz a Tiszán

A Xtabay előadásán Bozsi Yvette és Vati Tamás. (Révész Róbert felvétele)

Nem illő dolog a fenék-mutogatás, pláne írni róla. Igaz, országos lapban láttam nem túl régen a nyilatkozó népszerű egyházi méltóságunk képét, amelyet a figyelmetlen napi szerkesztő két centi távolságról nekifordított egy pucér hölgy fotójának; de hát ez véletlen volt, és nem is mindenki vette észre, mármint a méltóságot. Az évakosztümös hölgy ugyanis elvonta róla az olvasók figyelmét.

Az sem mindegy, hogy ki mutogatja a fenékét, férfi vagy nő az illető, és, hogy mi célból, az végképp nem érdektelen. Meg az sem, hogy nyilvánosan, vagy úgy privátim. A magánügyekbe nem érdemes beavatkozni, hiszen az már a személyi szabadság gubancos kategóriája, ha meg homokos a talaj, abba tengelyig süppedhet jogi helyzetünk kereké. Itt írásról, tehát nyilvánosságról beszéltem, de szó sincs semmi pornó játszadozásról. Különben is, férfi hátsóról mondok el egy igaz történetet, ugyanis úgy tudom, hogy a büntetendő mutogatás az inkább előről történik. Ámbár, emez politikai állásfoglalást is jelenthet, de az most teljesen távol áll tőlem.

Színhely: a Tisza folyó, annak kellemes, árnyékos, parti utakkal nem megközelíthető, kanyargós szakasza, Szeged és Csongrád között; ott ahol a nyári csónakos kempingezők szívesen verik föl csoportosan is a sátraikat. A főszereplő: jó szándékú, szorgalmas iparosember, szenvedélyes horgász. A többi szereplő: a kempingező barátok és nem barátok, horgászok vagy nem horgászok, meg akik a vízren csónakkal arra járnak, motorral vagy anélkül. Tudnivaló, hogy a horgász külön emberfajta, nem úgy él, ahogy a többiek. Kora hajnalban – nem –, még előbb, éjszaka kel, nappal alszik, ha nincs vele táborozó asszony, akkor tarisznyából, vagy még inkább zsebből eszik, a halat legtöbbször elajándékozza, ritkábban eladja, és tele van óriásharcsa történetekkel. Abban meg egyezik a többi emberrel, hogy vagy szeret inni, vagy nem. Hősünk szeretett... Ez nem is lett volna baj – már a többieknek – hanem...

Minden nap pirkadat előtt indult el csónakjával, elkezdett csöndesen, óvatosan távozni a táborból – persze a csónak fenekén végzett kataloklásra csak a gyerekek nem ébredtek föl. Motor nélkül lecsorgott az egyik omladékos, magas partú kanyarig, amely később hűvöset is adott neki; lehorgonyozta a hajót, pecabotjait szabályosan elhelyezte, utána megölelte kopott, szakadozó fonatú butykosát és kis idő múlva nagy zsákmányról álmodott. Ezt mindenki tudta róla, de hát az ő dolga, nem ártott senkinek. Csakhat abban az évben nagyon vízszegény volt a tavasz, a halaknak nem kedvezett, vagy ki tudja mi okból, nagyon rossz volt a haljárás. A legkitar-tóbb, a halfészkeket éjjelnappal makacsul kutató horgászok is lesültsöt szemmel, mélyen homlokba húzott sapkával, csöndesen settenkedtek vissza a táborba, hal nélkül. Ha akadt is valami, néhány keszeg vagy kárász, azt is szatyorban vitték a sátrukba, hogy mások ne lássák. Ilyen idők jártak. És akkor dél felé kiköt a mi hősünk, kissé kapatosan, kilep a csónakból lábával ke-

resve a talajt, miután megtá-lalta kiegyenesedik, huncutul vigyorogva kiemeli a haltartó hálóját, nagy csobantással bedobja a vízbe, újból kiemeli jó magasra, hogy mindenki lássa. A keserves irigység sárgította a horgásztársakat, mert abban bizony hal, sőt halak voltak, szépek, nagyok: harcsa, ponty, kecsge. És ez így ment, ha nem is mindennap, de egy héten legalább háromszor.

– Ez veszi a halat – morgolódta a társak. Meg is mondták neki.

– Micsoda, hogy én veszem? – kiáltotta vissza gúnyosan. – Idenézzetek! Itt van mindegyik száján a horg nyoma!

Csakugyan. Látszottak a vérző sebek. Az egyikük halkán megjegyezte, hogy a harcsa legtöbbször lenyeli a horgot, ezeknek meg mind egyiken a szája széle sérült... Bicskával csinálta.

A helyzet nem javult. Kapás egy se. Néme-lyik horgász föladta, napokig ki se mozdult a sátrából, a sok átvírasszott éjszakát aludta ki. A hősünk meg élte világát, hozta a halakat vidáman. Próbálták meglesni, de nem láttak halászt a környéken. Rajtakapni nem tudták. Forrt bennük a méreg. Míg odavolt horgászni, a butykosát simogatni, a bozótba rejtett borába jócskán tömény ecetet öntötték. Nem panaszkodott, mikor kirándulásából visszajött, ugyanolyan kattyasan, mint szokott, gyomra nem égett, étvágya töretlen maradt, csak óriási, csillapíthatatlan, hangos csuklásával zavarta a többieket. Ez a rossz tréfa nem vált be.

A szárazság miatt egész-özen volt abban az évben. Nem volt nehéz egy széna-boglyát arrébb lökve, apró

szemű szákkal összefogni belőlük egy zacskóra valót. A leponyvázott csónakjába eresztették őket éjszaka. Amikor hajnalban indulni akart, a világosra kerülő, szabadulni akaró egerek még rá is másztak, ruháját ellepték. Aki a legközelebb volt hozzá, hallotta a morfondírozását:

– Affene, ezek valódiak, akkor nincs még baj!

Ezzel sem sikerült elüldözniük a táborból. Keményebb megtorlásra készültek. Egyik nap, úgy késő délelőtt, mikor tudták, hogy az igazak álmát alussza, pár csónakkal csöndben lecsorgtak mellé, hirtelen begyújtották a motorokat és elkezdtek a lehető teljes gázzal körözni körülötte. Szegény, majdnem kiesett a csónakból, tényleg megijedt, azt hitte, hogy földrengés van. A botok összecsapódta, a zsinórokból adta gubanc lett. Nagy nehezen rájött, hogy kegyetlen tréfának az áldozata. Mit tehetett, fenyegetőzött, átkozódott, szidta a hahotázó, kördött horgásztársait, tehetlenségében fogta magát, letolta a gatyáját és a fenékét teljes szélességében a tréfacsinálók felé fordította. Hétszáz évén, mások is jöttek kirándulni, nagy cirkusz volt, valódi happening. Barátunk érezte, hogy összefogtak ellene, de azt is látta, hogy védekezése eredményes volt. A kempingtársak szégyenkezve visszavonultak.

Vérszemet kapott. Miután ellenfelei többen voltak, maradt ennél a módszerénél. De egy idő után azért ebből is baj lett. Ugyanis annyira résen volt, hogy akármilyen járt, tekintve fekvő helyzetét, nem látta ki a csónakból, rutinszerűen: gatyá le, fenék ki. Ez

nem mindenkinek jelentett tréfát. Az egyik gyerekkori cimborájának életében először látogatott haza a 15 éves amerikai kis unokahúga. Őt is megtisztelte furcsa viselkedésével. Az meglepetésében így kiáltott föl:

– Bátyus, nézd, sztriptíz a csónakban! – Csak a barátság miatt nem lett veszedelmes belőle.

Azután sorra következtek a botrányok. Szerencsére nagyobb személyiségek nem hajóztak arra, mert akkor már politika lett volna az eredmény. Az egyik minden következményével. A vízi rendőröknek is tudomására jutott, hogy valami szatír garázdálkodik a Tiszán, de mivel jóformán személy szerint mindenkit ismertek, nem hitték el. Azért szóltak a kempingező barátoknak, hogy maguk között szépen, békésen szüntessék be ezt a szokatlan tevékenységet. Köztük is főhősünk között már hetek óta „nem beszélő” viszony volt. Valami okosat kellett kitalálni a békekötéshez. Ötlet sokáig nem jött, csak a véletlen hozta, mint sokszor a zseniális találmányokat.

Két jó barát egy vasárnap nagy ebéd után a hétvégi kirándulók zsvájá-tól menekülve, pihenésre vágyva, ott hagyták a társaságot és elvonultak egy ismert, fákkal körülvett, szellős, magas parti nyílásra, amely a Tiszára nézett. A finom helyen az állandó légáramlat miatt egy szem szűnyog sem zavarta őket. Az omladékos part volt vagy négy méter magas, a tővében, a víz szélén horgászok áztatták a zsinórt, kivételesen feleségeik, és néhány asszony maga is próbálkozott a szerencsével. Ezek nem láthatták a fölöttük pihenő két barátot,

akiket ők sem zavartak, mert horgászás közben még hangosan beszélni sem illik. Idillikus, csodásan szép, nyugodt idő volt, a folyó tükörsima, mintha tó lett volna. Egyszer csak az egyik barát szenderegéséből riadva megbökte társát:

– Ott jön a! Most hozza a vásárolt halat.

Hősünk szépen csorgott lefelé a csónak szélén ülve, egy-egy lusta evezőcsapással irányban tartva a hajó orrát. Meg volt elégedve a világgal, amit a kimerülten fekvő butykos is bizonyított. Békésen szemlélte a tájat. Lassan a nyiladék elé ért.

Valami szokatlan látvány tárult elé. Két ismerős kempingtársa ugrott föl, mintha egy zárt színpadon lettek volna és integettek. Ezek békülni akarnak – gondolta – és visszaintegetett. Azután valami fölháborító történt. Azok ott a színpadon letolatták a fürdőnadrágjukat, fel fordították a napbarnított testükből fehéren világító keszeg feneküket. Iszonyatosan földühödött. Erre csak egyetlen válasz lehet: ugyanaz.

Közben a csónak szép csöndesen a horgászok elé csorgott, akiket ő nem vett észre, azok viszont csak azt látták, hogy eléjük ér egy ismeretlen hajó, és a benne ülő nagyhátuljú férfi csapkodja feléjük hatalmas meztelen fenekét. Miit?! Hogy feléjük?! Az asszonyaik felé!!!

Főnn a magas parton a két barát fetrengeve hempergett a nevetéstől, ugyanis a horgászok őket nem látták. Ők se látták, hogy mi történt alattuk azután, csak hallották...

Akkor megszűnt a sztriptíz a Tiszán.

Hemrik László

A következő mondat

Az író mindig valami kép-telen, teljesíthetetlen feladatra vállalkozik műve írása során. Azt a gyönyörű látszatot igyekszik felkelteni olvasóiban, hogy amiről beszél, az az első szótól az utolsóig igaz. Ez amolyan közhelyzű gondolat, de ha felidézzük Wilson Follettöt, aki szerint „a történetben minden igaz, kivéve a történet egészét”, akkor komolyan kell vennünk a fentebb írtakat. Úgy tűnik, ezt Darvasi László nagyon jól tudja, hiszen/bár ő maga mondja: „az ember bizalmatlanul olvas.” Jó, ezt a Szerelmem, Dumumba elvtársnő-ben, a kötet címadó novellájában jegyzi meg, mely szöveg az ötvenes évek mélykommunizmusába ágyazódik, de a kétkedés a betűkkel teliszórt papírlappal kapcsolatban továbbra is megmaradt. Mondjuk, más-hogy. A gyanú, hogy a szavak nem feltárnak – ő, dicső régész – hanem éppen befalaznak valamit – lehet, nem direkt –, valami kollektíve fontosat, tovább él. Darvasi nagyon jól tudja, hogy ő egy felettébb gyanús pasas, és figyelik, mint nem egy hő-sét, de ugyanúgy tisztában van azzal is, hogy a világ szemében, értsük ezen az emberiség többségét, teljes-séggel érdektelen, mit csinál egy magyar író „gesztenyei-latú” mondataival, persze et-től még lehetnek lelkiismereti okai is a művészi terem-tés-nek, nem csak az öncélú bi-zonyítási vágy. Darvasiból nem múlik a mondatok sze-rete, és ez az őszinte ra-gaszkodás tartja vissza a mu-tatványosok hazugságaitól, bár nem veti meg a virtuozitást. Hasonlóan tesz, mint a jó erdész, aki úgy néz, úgy sóhajt, de még fácskát is kalapját is úgy igazgatja, hogy a rábízott terület fái, bokrai, aranyszínű kigyói at-tól is hízzanak.

Aki magyar, velünk tart – szólít meg bennünket, üt gyomorszájon a jobbos agi-táció. Hova is? A róna ökö-rillatú partjára, melynek túl-oldalán a nemzetiszín szivár-vány tartja az eget, a harmat-tól könnyes pázsiton a turul-madár készíti reggeli toalet-tjét. Hova is? A történelmet értelmező közhelyek útves-tőibe, az ideológia büzlő mo-csarába. Aki velük tart, meg-bele a nagy magyar fikcióba. Míg mennek mendégélnék, belelapozhatnának a Szerel-mem, Dumumba elvtársnő-be, hogy megtudják, mi is valójában a hazafias iroda-lom. A holland a holland, a baszk a baszk, az albán az albán nevű nyelvtől lesz nép-nemzet. Úgy írja le a világot a holland, a baszk, az albán meg az a párszáz magyar író, mintha az az ő nyelvükön teremtdött volna. A szentek azokon a nyelveken hintik szét áldásaikat, az ördögök azokon köpködik ki átkait. Az egy nyelvű írók ily for-mán nacionalisták.

A kötetben található írá-sok, persze nemcsak ettől magyar novellák, hanem azért is, mert mindegyikben van egy magyar szál, egy magyar kapcsolat, például Margaret, az alkalmi mű-vész, aki magyarnak mondja magát az őrlítő tempójú posztmodern történet köze-pén, egy ponyvaregény-vi-lágban. És feltűnik még be-nük az a nyers, durva és mocskosan perverz és ke-

gyetlen, de kellően érző, bús magyar lélek, mely rendsze-rint elfojtottságában orvul tá-mad kiszemelt áldozatára.

Ha már említettük a tem-pót, a sebességet, elmedítál-hatunk azon, hogy az élet, melyet élni igyekszik a vas-utas, az állatidomár, a gyer-mekarcú diktátor, a forradal-már avagy a prózaíró, fordu-latosabb-e, mint egy jól me-gkomponált irodalmi szöveg cselekménysora? Azzal ma-cerálnak a hátam mögött a kiégett depressziósok, küllő-nös izgatottsággal, meglepő vitalitással, nehogy már azt mondjam, igen, fordulatosa-bb. Nem biztos, hogy jo-gos az indulatuk, mégha az elbeszélő-irodalom rokon vonásokat is mutat a rövid, de annál intenzívebb hajnali álmokkal, amelyek igen sü-rűek és teli vannak plasztikus szimbólumokkal. Ami fölös-leges, kiszorul belőlük. Az élet a haszontalan dolgokat is működteti, ezért lassabban fordul(atos). Bezzeg amikor erőre kap, s felpörögnek a lendkerekek, még az is meg-eshet velünk, hogy lefordu-lunk róla, és oda visszaka-paszkodni, pedig igencsak körülményes. Az álomba is nehéz visszamászni, szeren-csére Dumumba elvtársnőre bármikor és bármennyiszer felcsimpaszkodhatunk.

Esett már szó mondatról és történetről is. Darvasinál eldönthetetlen, hogy a mon-datai vannak-e a történetét, vagy vice versa, mindeneset-re mindkettőből kap bőven a Jelenkor Kiadó gondozásá-ban megjelent kötet olvasója. Mondatokból és a történetek-ből, melyek már-már önma-gukba szerelmese. De lehet szeretni őket kívülről is. Ameddig van rá módunk, mert „A következő mondatig tart az életünk.” Ez bizony kissé ijesztően hat, de jóin-dulatúan nagykorúsít. Az ember valami köztes térben mozog, él, éldegél. A lába alatt a föld, a kövek, csigaházak, némi szar, feje fölött meg az Isten, vagy, amit (bosszúból) odaképzelnék. Az író e közé az íze közé helyezi mondatait. Darvasi hősei ebben a feszültséggel terhes térben pusztulnak, ta-lálnak magukra, ölnék, basz-nak, szeretnek. Gondoljunk csak Stern úr leszakadt karjára, mely az erdei földre ka-paszkodik makacsul, míg testének többi részét Isten magához szakította. Dará-nyit, az ÁVH-s ezredest meg a történelem, vagy mi, tépi magához, aki nem rest, és ő is kitepi – történetesen – a vérvöröscsillag szívét, amelyből aztán lövedéket gyúr a Corvin közí srácok-nak, mert „A határhelyzetben ébred az ember lénye tudatá-ra.”, mondja Jaspers – egy valódi filozófus. A követke-ző mondat is egy ilyen határ-helyzet, nagyon sok függélt-tőle. Az alanyok kicserélőd-hetnek, a tárgyak elmarad-hatnak, a jelzők elkophatnak. Lehet, már nem is lesz kö-vetkező mondat. A követke-ző mondat olyan, mint egy kerítés, az országhatár, a for-radalmak, az öregség, egy la-kat. Cornelia Vlad hullája olyanná teszi Grubert, ami-lyen valójában lehetne.

Sok mindenre képesek va-gyunk a következő monda-tért.

(Darvasi László: Szerel-mem, Dumumba elvtársnő. Jelenkor Kiadó, 1998)